

KVAKOVCE

Obec Kvakovce má v súčasnosti 447 obyvateľov. JRD v obci vzniklo v roku 1951.³⁷ Listy roľníkov z obce Kvakovce boli písané len niekoľko týždňov po tom, ako kvakovskí družstevníci obdržali darom od predsedu vlády Viliama Širokého dňa 19. júla 1953 motorovú striekačku DS-16/45-S. V tých dňoch zaznievali oslavné chvály na JRD: „*môžeme ho zaradiť medzi prvé vo vranovskom okrese*“, „*ľudia pochopili družstevnú myšlienku a vybudovali si JRD na pevných základoch*“. Tajomník MNV Humeník v ten deň (uvádzam v pôvodnom prepise – pozn. autora): „*vyzdvihol ostrážitosť členov JRD v obci Kvakovce a MO KSS, ktorá huževnate bojuje za družstevnú myšlienku a každý pokus nepriateľa o narušení chodu JRD likviduje v zárodku a ubezpečím zástupcov ÚV KSS, že ešte huževnatejšie budú somknutý okolo našej strany a nášeho milovaného prededu vlády s. Širokého.*“³⁸

V nasledujúcich listoch si môžeme prečítať o rôznych motiváciách, ktoré viedli roľníkov k vystúpeniu z JRD. Nechýba poukázanie na nedodržanie sľubov, či zlé medziľudské vzťahy vo vnútri družstva. List Jána Ritocha z Kvakoviec z 15. augusta 1952 je datovaný už do roku 1952. Myslíme si, že dátum (resp. rok) nie je presný nakoľko bol list archivovaný medzi listami z roku 1953. List poukazuje na neschopnosť „vyživiť členov rodiny“ v dôsledku vzniku JRD a zároveň citlivo pomenováva násilnú kolektivizáciu slovami: „nesprávnym presvedčaním“. Medzi listami zaujal pozornosť list Andreja Jevčáka adresovaný prezidentovi A. Zápotockému z 29. júla 1953. V liste sa píše o vylúčení z družstva „prihlášku mi hodil na stôl“, ako o dobrovoľnej snahe roľníka opustiť JRD. Na druhej strane na sťažnosť, že mu bol „vyrúbaný vysoký kontingent“ prišla odpoveď od predsedu MNV Kva-

kovce z 5. októbra 1953: „*Menovaný v žiadosti uvádza že mu MNV predpisalo vysoký kontingent. Podotikame že dodavku predpisovalo zmocnenec-ký aparad a nie MNV.*“ Inými slovami – zbavovanie sa zodpovednosti za represálie v obci poukázaním na štátne nariadenia. Následne bol roľník obvinený, že je „*bývalý špekulant a manipulant.*“ V závere listu sa Ondrej Jevčák (v úvode je napísané meno Andrej³⁹) dotýka aj témy menovej reformy a nedodržiavania platných pravidiel pri zmene peňazí.

Žiadosť Jána Gdovina z Kvakoviec je adresovaná poverenictvu poľnohospodárstva (asi) z júna 1953. Ján Gdovin bol vylúčený z JRD po štyroch mesiacoch od vstupu do družstva. Situácia, ktorú opisuje, sa týkala aj ďalších roľníkov. V odpovedi na tento list sa predseda MNV zameriava viac na činnosť sťažovateľa, ako na vyvrátenie podnetov napísaných v liste Jozefa Gdovina.

Kvakovce, 15. VIII. 1952

Žiadosť.

Vec opravna J.RD Kvakovce.

Žiadam o prepustenie z J.R.D ja dolu podposany. Jan Ritoch narodení XX.XX.XXXX. Žiadam o vidane prihlášky ktoru som podpísal do JRD. Svoju žiadosť odvolujem [odvolávam] nasledovne.

O dôvodne [Odôvodnenie].

Do roku 1952 som obhospodaroval vlastne pôdy 4.30 ha a som riadne plnil svoje dodavkove predpisane povinnosti. V roku 1952 pri zakladani JRD nespravnim presvedčovanim stal som sa aj ja členom jednotného roľnickeho drustva. Nakoľko ja za svoju poctivu pracu nemožem vyživiť päť členovu rodinu. Preto laskave žiadam o prepustenie z JRD.

Čakám odpoveď

Jan Ritoch

Na konci listu Jan Ritoch dopísal:

„*Ja som spokojenia [z pokolenia] chudobného moja matka mala 50 kadratnich šiach 13 roky mi sluzel a to od 10 roky do 23 roky. 32 roku mi že oženel a pošol mi ku vojsku 18 mesiaci mi bul. 35 roku mi začal hospodaric a na čieho mi že zmahal žena mala 1 hektar poľa. Kontingenti mi mal spelnene každý rok jake nam buli vyrubane.*“

37 Dostupné na <http://www.domasacity.sk/sk/obce/kvakovce/o-obci>.

38 ŠA VV, f. ONV VV, adm. spisy, šk. č. 145, Dar s. predsedu vlády V. Širokého obci Kvakovce.

39 Podľa údajov ÚPN bol Andrej Jevčák odsúdený z politických dôvodov ľudovým súdom vo Vranove nad Topľou a po roku 1989 bol rehabilitovaný.

Michal Pavučko. Kvakovce č 81 Kvakovci. 15. 1953.

Žiadosť o vystúpenie z družstva.

Podpisom Michal Pavučko. narodení. [REDACTED]

žiada o vystúpenie z družstva a vrátenie mojej
vlastnej pody. Która mi bola vzata do j. r. d.

Kvakovci Prosím správu j. r. d. Kvakovci
aby mi moju vlastnú podu vidali vo výmere
akú vzali Lebo chcem pracovať na svojom
vlastníctve. Tak ešte prosím správu
jednotného roľníckeho družstva aby mi
bola moja práca čestne odmeňena

Za vybavenie opred ďakujem

s pozdravom

Praci čest

Kvakovce 13. VIII. 53

Vec. Žiadosť o prepustenie z J. R. D.

vd. Maria Tutkova nar. v Kvakovciach

žiadam o prepustenie z J. R. D.

v roku 1952. stupila som do družstva
preto lebo mi sľubovali že budeme mať
všetkoho dost, ale do takto času nemam
žiadne vyhoody len same kapeňe
a zrada, Preto z družstva vystupujem

Žiadam aby mojej žiadosti a vylúčení
z družstva bolo vyhoveno a živý i mŕtvý
inventar bol vrátený nazad.

Praci čest!!

Kvakovec. 29. VII. 1953.

Vie: Štátnosť;

Sill.

Prezident Čl. republiky
šid. Zápotocký
v Prahe;

Memoránuj Andrej Jevčák
nar. [redacted] v Kvakovecch ako občan Čl.
republiky učím proti sud; Prezidenta Zápotockého aby
mi bolo mozej žiadosti vykonané v ktorou sa štátnemu
na uvedenej píske kompetentne uradiť v našej
obei a okrese;

Švodi; prečo a rakých dôvodov
sa štátnemu udavaniu sprave a presne káži dotaz;

Memoránuj kore podpísanú
Andrej Jevčák v Kvakovec saem tiež prebyvajúci
ako malo polievk plátnu a ka. ornej pôdi páchadca-
jaca sa v Dbylinarskej oblasti; ako riýllet jese
čkovej rodiny ktorú už tedi rok sa ukotčený
vojich pôdohospodárskych pracach koje v prírodných
prísach pracuju v ľahkých premisloch našej Čl.
republiky aby som ponúkol plniť pátiočeni plán.

Šalej uradeam se doprial voje predpisane dodávky
rastlinnej a živočišnej výroby som plnel nad sto
precent; pakoľto v našej obei bolo založene J.R.D.
10. VIII. 1952. kde som vstupel aj ja ako člen družstva,
pakoľto z finančních dôvodov sa ukotčený našej
spoločnej hospodárskej práci som odesiel
rase ako na jednotocnu brigadu do ľahko-
ho premislu na ostravsko kôe predovšet

pracujem do dver, podobitiam se na
 tento brigadu som odesiel po prihlaseu
 vreckých ploziek predstavených našej
 obei, pretože ostala doma sama
 manželka so štyroch nezaoštrivá
 dieťmi; Dalej uvádzam se v našej obei
 bol posledný hovadri dobytok kde
 dala aj moja manželka jedinu kravu
 do spoločného dobru ako prvý člen J.R.D. dalej
 uvádzam se moja manželka doma predstavila
 žiadne pohovynové linky na cukor čo som mal
 aj svoj predpisany koudigent v pecku spelienu na
 što preml, dalej pracovala takalaci list na
 domace sakalacku pare jej bolo odnesluno ba aj
 vnučaruo, vtedy sta sa tajomnikom H.N.V.
 penovanim Jurajom Vojtkom se zemoze svoje
 male detka živuje takolko pohovynu najvyac
 pulieka a cukru se ona je puceva rebrae svoju
 kravu parjed domov aby mohla svoje detka napo-
 tric, pako jej pred. Vojtko odpovedal se si moze
 rebrae parjed svoju kravu domov siemi slovami
 sta a rebrae si kravu parjed domov, na druhý
 deni člen družstva Jan Karpac takolko je aj
 predredom strany Komunijstický prijmerol prihlasku
 do mojho domu hodet je na stol a povedal se vyac
 vyac svama nemas spoločného nic, aj siem pora
 bol spokany, dalej podobitiam se predstavených našej
 obei na miia vyreubali vysohi koudigent na tento
 rok takolko moje pozrenky se v družstve a druhe mi
 vymerali spatkej driedi na okroji chotara, ale do
 posial se moja manželka parje, čo najvyac plnie svoju
 povynose voči štábe, a sa

a bravčového plešca bravčové mäso som už
 odovzdal prvý štvrť roka 135 kg a na hovädze
 mám planované dve bravky lebo penam len
 dve kravý, na ktorých prácujem na poli dodato-
 čne niekoľko sone do posiaľ ešte na brigade v
 Ostrave; Teraz uvádzam svoj najlepší bod v niekoľko
 dvoch ani 23. VII/53 prišli do mojej domú dvaja
 činovia R.S.D. Ján Chleba z Ostrava a lekár Jan
 z Dobrej z jedným členom N.B. a jedným členom
 J.R.D. našej obce a z pravidelnú otvorili rannú na
 mojej miestnosti kde si sami vybrali ako pobožníci
 moju jednú kravu ktorú som potreboval káždí
 dieň do sýraku na obrabovanie mojích posevkov,
 niekoľko moja manželka stále sa bežovala a
 tvrdela že svoju predpisovanú dávku maso splní
 o najbližšom čase bravkami. Kravu mi vybrali
 pravidelnú ako na koubigant a dali ju do J.R.D.
 na chov do obce Benkovec, ešte uvádzam že keď
 bola prevádzkou prvá reforma penaz boli mi
 všetky penaz výmenene jedna k paderali,
 lebo ako prvú právo sud. Prezidenta aby
 bol tak dobrý a o moju státnosť sa zaujal a
 dodatočne vyšetrel...

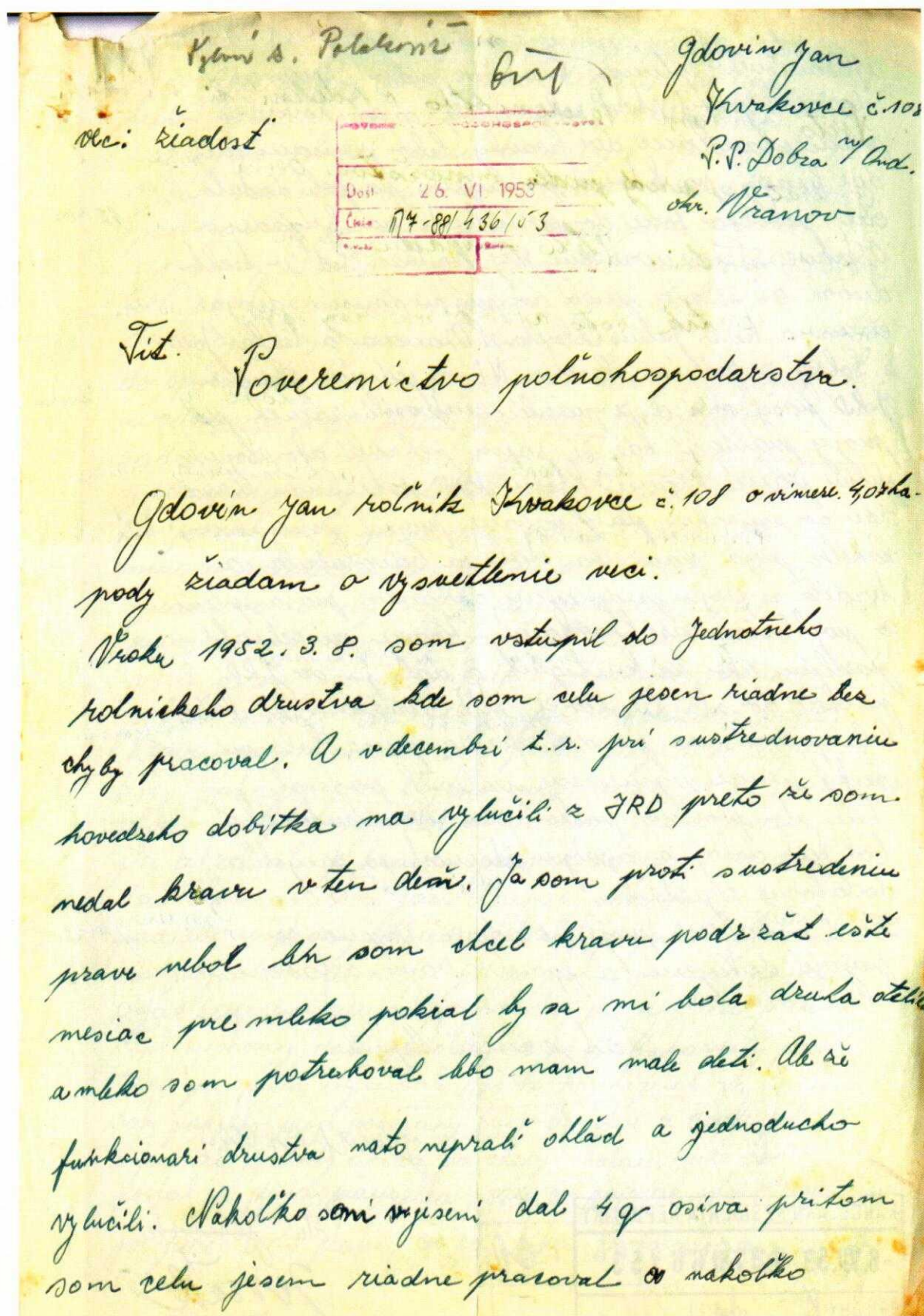
Za vybavenie mojej záležitosti vopred čo
 najviac ďakujem a sporadovom ostovam

Tak pevně štěstí

Jeněk Čestný

KANCELAR PRESIDENTA REPUBLIKY
-6.VII.53 627066/53
PRILOHY 1

du Jevčák
 Jevčák

Žiadosť Jána Gdovina z Kvakoviec adresovaná povereníctvu poľnohospodárstva (asi) z júna 1953

(Zdroj: ŠA Vranov nad Topľou, f. ONV VV)

posiata lebo pozemky mám vymerati az. moze
 Preto žiadam Poverenieťvo o rozdeleni či mi maju
 vymerat z urody podľa množstva osiva alebo mi
 vobec nepatri. Isteho pripadu ze tu v obci 10 roľ-
 níkov. A tak isto aj kormoviny pre konedri
 dobitok. Dodavky máme predpisane ktoré aj plnime
 planovani stav trž dodržiame a kormoviny nam
 rádne nepridelili. Takže cez zimnu planovani stav
 nebudeme moe dodržat.
 Preto ešte raz žiadam a prosim o rozdeleni
 tejto veci a za vybavenie už pred dakujem

s pozdravom
 Praci Čest.
 Jdovin Jan

Žiadosť Jána Gdovina z Kvakoviec adresovaná povereníctvu poľnohospodárstva (asi) z júna 1953
 (Zdroj: ŠA Vranov nad Topľou, f. ONV VV)

Okresný národný výbor vo Vranove
Zn. IX/2-175/1953

vo Vranove dňa 6.III.1953⁴⁰

Predmet: Juraj Vencel Hencovce⁴¹
odpoveď žiadostí o vystúpenie z JRD.
V á ť e n ý súdruh družstevník!

Družstevné odd. IX. referátu dňa 28. II. 1953⁴² obdržalo Tvoju žiadosť, ktorú si si podal o vystúpenie z JRD na ktorú Ti odpovedáme nasledovne.

Naša strana a vláda na základe 3. VI. 1952 vydala uznesenie o rozširovaní členských základní JRD⁴³ a o zakladaní nových JRD III. a IV. typu.⁴⁴ Na tomto základe do JRD vstúpilo stotisíce [stotisíce] malých a stredných roľníkov našej ľudovodemokratickej republiky, ktorí si usnesenie strány a vlády zobrali za svoju zákonitosť a ktorí chcjú a budujú socializmus, čím zaisťujú budúcnosť pre naše najmladšie generácie, to je krajší život, nie ako sme mali my za kapitalizmu.

Ako Ti je známe, že tohto roku v Prahe bol celoštátny sjazd družstevníkov, na ktorom sa schválili nové vzorové stanovy t.j. vzorové stanovy družstevníkov a na základe je dňom 1. III. 1953 vydaný zákon na ochranu družstiev III a IV typu, to je zákon na ochranu socialistického sektoru. To znamená, že naše družstvá III a IV typu sa staly socialistickým sektorom a sú chránené týmto zákonom. Kto by sa pokúsil rozbíjať tie naše JRD, v nich sabotovať a mariť socialistický sektor, to znamená, že sa dopúšťa zločinu proti socialistickému sektoru a výstavby socializácií dediny a výstavby socializmu vôbec.

Do JRD si vstúpil na základe širokej presvedčovacej kampane, ktorej sa dostalo aj Tebe, podľa usnesenia strány a vlády kde si podpísal jak prihlášku, tak aj prevádzkový poriadok III typu vlastnou rukou. To znamená, že z JRD môžeš vystúpiť ale len pred uplynutím 6 mesiacov trojročnej lehoty a to po ťatve, čiže to znamená že môžeš vystúpiť z JRD až o 3 roky.⁴⁵

U svojej žiadosti uvádzaš, že si nebol dostatočne presvedčený o rozvoji JRD a podobné nesmysly, čo sa však nezakladá na pravde. Nuž, či sa Ti treba presvedčovať? Postav si otázku milý družstevníku, ako môžeš, ako môžeš zaisťiť lepší život svojej rodine? Aký si mal život za kapitalizmu? Keď si nemal kde pracovať keď Tvoje deti vystierali k Tebe ruky a prosily o kúsok aspoň suchého chleba a Ty si čo urobil? Odvrátil si bolestne svoju tvár lebo si im nemohol poskytnúť, lebo si nemal možnosť. A čo robil dedinský boháč? Chodil s ruakmi [rukami] zastrčenými vo vrecku a uškieral sa na Teba, vysmieval sa, že Ty si chudobný nemáš čo svojim deťom do úst položiť. Takto bolo vtedy, za kapitalizmu, keď vládli dedinský boháči, na čele so zradcom Tisom.⁴⁶

A preto radím Ti, aby si sa nenechal svádzať s pravej cesty, s cesty socializmu triedným nepriateľom dedinským boháčom na cestu Tvojej vlastnej záhuby do ktorej Ťa chce vrhnúť triedný nepriateľ nášho ľudu dedinský kulák, ktorý bude v krátkom čase odhalený. Tieto naši úhlavý [úhlavní] nepriatelia ktorý nielen Tebe, ale aj ostatných v obci Hencovce svádza so správnej cesty na cestu záhuby. Tento úhlavný nepriateľ však bude prísne potrestaný a odovzdaný do rúk spravodlivosti.

Takto Ti odpovedám na tvoju žiadosť, ktorú si podal o výstup z JRD. Teda chýť sa znovu do práce, s veselou myslou a s chuťou, lebo veď pracuješ pre seba, pre svoje deti, pre svoju rofnú [rodnú] vlast čím posilníš svetový mier!

Vedúci družstevného odd:
(nečitateľný podpis)

prednosta IX. referátu
(nečitateľný podpis)⁴⁷

40 Aj na základe uvedeného dátumu vidíme, že sťažnosti roľníkov prichádzali už aj koncom februára 1953.

41 O obci Hencovce pozri viac KÓNIA, P. – MICHNOVIČ, I.: *Dejiny Hencoviec*. Hencovce 2006, 198 s.

42 Dátum, kedy prišla žiadosť o vystúpenie z JRD, poukazuje, že žiadosti prichádzali už pred smrťou Stalina.

43 Vládneho uznesenia strány a vlády o rozšírení a zakladaní JRD z 3. 6. 1952.

44 Pozri podrobnejšie: NEUPAUER, F.: Násilná kolektivizácia a podtatranský región (1948 – 1960). *Pamäť národa*. roč. 11, 2015, č. 3, s. 27 – 45.

45 V texte spochybňujú skutočné dôvody žiadosti o vystúpenie z JRD. Zároveň určujú časovú lehotu, ktorá nebola nikde určená a stanovená žiadnym zákonom.

46 Sociálny a triedny útlak spájajú nielen s kapitalizmom, ale rovnako aj s obdobím Slovenskej republiky 1939 – 1945.

47 Okresný národný výbor vo Vranove (pečiatka).

Miestny národný výbor v Kvakovciach .

V Kvakovciach dňa 5. 10. 1953

Vec: Odpoveď na žiadosť
který podáva Gdovin Jan.

Miestny národný výbor v Kvakovciach Vám podáva spravu o Gdovinovi Janovi který podáva žiadosť na poverejníctvo pôdohospodarstva.

Miestny národný výbor v Kvakovciach Vám podáva spravu o menovaným Gdovinovi Janovi. Menovaný Gdovin Jan je sin ~~stax~~ Gdovina Jozefa ktorí nežije znm spoločnej domacnosti který nema žiadau pôdu. Jeho otec vlasni to jest Gdovin Jozef 4. ha pôdy. který je toho času zatvorený pre silne porušovanie technickej upravý. Tak tiež bol z jedných najvetšicj organizatorov aby bol družstevný majetok roskradany ato hlavne paša. Podotikame že v žiadosti uvadza že nema paši na jeho planovany stav. odotikame že pašu nam na JRD koskradli ~~gaj~~ gde sam ma v svojej stodole toľko ako nigdy lebo nakradol na JRD, pri roskradani družstevneho majetku.

Tak tiež šliel do spoločneho phovu brať dobytok spolu z ostatnima trebars tam on nemal nič nakoľko bol sukromnehospodariaci roľni. Keď pri rozkradani dobytko bol upozorneny inštruktorom že nema co tam robýt že dobytok nema tak sa mu výhrožel a ho udrel po hlavu.

To bol Gdovin Jozef který toho času je zaistený a jeho sin podáva žiadosť na poverejníctvo pôdohospodarstva,

Foltan
Pr. edaseda MNV

Odpoveď MNV na list Jozefa Gdovina (Zdroj: ŠA Vranov nad Topľou, f. ONV VV)

ZÁVER:

Publikované listy poukazujú na odhodlanie roľníkov opätovne získať právo na súkromný majetok. Rôzno-

rodosť adresátov (MNV, JRD, prezident a i.) hovorí o osobnom odhodlaní a snahe jednotlivca vybrať si osobu či inštitúciu, od ktorej požaduje

roľník pomoc alebo nápravu. Môžu sa stať predmetom ďalšieho skúmania historikov, no rovnako aj jazykovedcov či etnológov.

František Neupauer: Farmers' Requests from Vranov nad Topľou Region to Leave the United Agricultural Cooperatives in 1953

Letters from farmers living in the region of Vranov nad Topľou are a unique testimony of the resistance against the collectivization in Czechoslovakia. They indirectly show the disagreement with the politics of the ruling political party in the 1920-ies and related riots followed by the security measures adopted by the state. They attracted also the attention of the Soviet Union representatives and it was their decision to damp the forced collectivization in Czechoslovakia down. The majority of letters were addressed to United Agricultural Cooperatives' representatives, but there were also farmers who wrote a letter to Antonín Zápotocký, the then new Czechoslovak President. Writing this kind of letters may also be called a "Gandhi like" resistance of farmers and peasants.

Mgr. František Neupauer, PhD. (1979)

Vyštudoval učiteľskú aprobáciu história – filozofia na Univerzite Mateja Bela v Banskej Bystrici. Neskôr pokračoval v doktorandskom štúdiu histórie v Banskej Bystrici a v Krakove. V súčasnosti pôsobí ako historik Ústavu pamäti národa. Vedecky, popularizačne a didakticky sa venuje spracovaniu životných príbehov obetí komunistického režimu, téme Černobyl' a problematike násilnej kolektizácie.